

PUUTÖILLÄ VIRKISTÄVÄÄN VUOROVAIKUTUKSEEN

Seurakunnassa järjestettävä puutyökurssi pienituloisten
lapsiperheiden tukemiseksi

Tuukka Haapanen

Opinnäytetyöraportti,

kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

+ kirkon nuorisotyönohjaaja

TIIVISTELMÄ

Haapanen, Tuukka. Puutöillä virkistävään vuorovaikutukseen. Seurakunnassa järjestettävä puutyökurssi pienituloisten lapsiperheiden tukemiseksi. Diak Helsinki, kevät 2018, 40 s., 5 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tämä opinnäytetyö käsittelee Malmin seurakunnassa järjestettyä pienituloisille lapsiperheille suunnattua puutyökurssia. Päivän mittaisen kurssin aikana perheet rakensivat itselleen ohjatusti Boule qui monte -nimisen puisen pelin. Toiminta oli suunnattu diakoniatyössä mukana oleville pienituloisille lapsiperheille. Tavoitteena oli tukea erityisesti perheen sisäistä vuorovaikutusta. Toinen tavoite oli kehittää seurakunnalle uudenlaista toimintaa, joka hyödyntää olemassa olevia puutyötiloja sekä seurakuntalaisten puutyöosaamista.

Kurssi toteutui marraskuussa 2017. Osallistujia oli kahdesta perheestä yhteensä kolme aikuista ja viisi lasta. Kurssin ohjaajana oli opinnäytetyön tekijän lisäksi seurakunnan puutyötaitoinen vapaaehtoinen ja mukana oli myös Pihlajamäen seurakuntapiirin kappalainen.

Osallistujilta kerätyn palautteen perusteella kurssin tavoitteet täyttyivät, ja sisältö tarjosi perheille merkittävää virkistystä arkeen. Kurssin tunnelma oli rento ja innostunut. Lapset olivat innokkaita tekemään työn eri vaiheita ja he pitivät valmiista tuotteesta. Aikuiset olivat mielissään päästessään tekemään yhteistä projektia lastensa kanssa.

Opinnäytetyönä järjestetty kurssi antoi viitteitä siitä, että enemmillä suunnittelulla puutyökurssit voisivat olla hyvinkin suosittua toimintaa seurakunnassa. Kurssin kohderyhmä ja aikataulutukset voivat kuitenkin rajoittaa vahvasti osallistujien määrää. Jatkokehittelynä voi miettiä, miten tämántapaista toimintaa voisi käyttää kirkkoon kuulumattomien ihmisten tutustuttamiseksi seurakunnan toimintaan.

Asiasanat: aikuinen–lapsi, lapsiperheet, osallistava ohjaaminen, pienituloisuus, puutyöt, seurakunta, toiminnallisuus, vuorovaikutus

ABSTRACT

Haapanen, Tuukka. Using woodworks to invigorate interaction. Organising a woodworks church event aimed for low income families. 41 p., 5 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2018.

Diaconia University of Applied Sciences. Decree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The topic of this study is a woodworking class that was targeted for low income families and arranged in co-operation with the congregation of Malmi. During the one-day-class all the participating families were guided to build a Boule Qui Monte -named wooden game. The event was targeted for low income families that were already participating the diaconal work of the church. The aim was to invigorate interaction between the participating adult and child. The second aim of this study was to develop novel activities for the church utilizing existing woodworking workshop facilities and parishioners' abilities.

The woodworking class was arranged in November 2017. The participants came from two families and there were altogether three adults and five children. Along with the writer of the thesis there was one woodworking-skilled church volunteer as a second instructor. Also, the leading chaplain of the congregation of Pihlajanmäki attended the event.

Based on the feedback from the participants the goals that were set for the event were achieved. The contents of the class offered major invigoration for the families. The atmosphere was relaxed and excited. The children were keen on carrying out all the stages of crafting and they also liked the finished product. The adults were pleased that they had the opportunity to work on a shared project with their children.

Based on the feedback of the event, woodworking events might be a popular activity in church. The target group and time tables may however limit the number of participants. As future development this activity could be offered in order to attract new people to the church.

Keywords: adult-child, church, families, inclusive instructing, low income, woodworks

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
1 KÖYHYYS JA PIENITULOISUUS	6
1.1 Köyhyyden määritelmä	6
1.2 Pienituloisuuden määritelmä	7
2 PIENITULOISUUS LAPSIPERHEISSÄ	9
2.1 Perheen määritelmä	9
2.2 Köyhyyden syyt lapsiperheissä	10
2.3 Köyhyyden vaikutuksia arkielämään	11
2.4 Henkiset vaikutukset	13
2.5 Selviytymiset keinot	14
2.6 Yhteiskunnan tarjoama apu pienituloisille lapsiperheille	15
3 KÄSILLÄ TEKEMINEN JA HENKINEN HYVINVOINTI.....	16
4 OSALLISTAVA OHJAAMINEN	17
5 YHTEISTYÖKUMPPANI, MALMIN SEURAKUNTA.....	19
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	20
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
7.1 Kurssin suunnittelu ja toteutus	22
7.2 Puutyökurssin arviointi.....	25
8 YHTEENVETO JA POHDINTA	28
8.1 Puutyökurssin yhteenveto ja kehitysideat	28
8.2 Eettisyys ja luotettavuus	29
8.3 Oma ammatillinen kasvu	30
LÄHTEET	31
LIITE 1: KURSSIN ARVIOINTIKYSYMYKSET OSALLISTUJILLE	34
LIITE 2: BOULE QUI MONTE -PELIN TEKNISET PIIRUSTUKSET	37
LIITE 3: PELIN RENDEROITU SUUNNITELMA	38
LIITE 4: PUUTYÖKURSSIN MAINOS.....	39
LIITE 5: KURSSIPÄIVIEN OHJELMA	40

JOHDANTO

Suomessa on monia pienituloisia lapsiperheitä, jotka kärsivät päivittäin puutetta esimerkiksi terveellisestä ruoasta, säänmukaisista vaatteista, lääkkeistä, mahdollisuudesta maksulliseen terveydenhuoltoon tai harrastuksiin. Pienituloisuuteen johtavat syyt voivat liittyä esimerkiksi työttömyyteen, sairauteen, avio- ja avoeroon tai onnettomuuteen. Pienituloisuuden aiheuttama köyhyys on usein pitkäaikaista, eikä siitä irtaantuminen ole helppoa. Arki voi olla vanhemmille hyvinkin uuvuttavaa ja stressaavaa, koska tulevaisuuden näkymät ovat pessimistiset. (Salomaa 2014, 15–70.) Järjestin helsinkiläisten pienituloisten lapsiperheiden tueksi ja virkistykseksi puutyökurssin, johon aikuinen sai lapsen kanssa osallistua ilmaiseksi. Puutyökurssilla perheet rakensivat yhdessä koivuvanerista Boule qui monte-kuulapelin, jonka he saivat kurssin päätteeksi itselleen. Kurssin tavoite oli tarjota lapsiperheille virkistävää ja keskinäistä vuorovaikutusta tukevaa toimintaa.

Puutyökurssi järjestettiin yhteistyössä Malmin seurakuntaan kuuluvan Pihlajamäen seurakuntapiirin kanssa Helsingissä. Kurssin osallistujat olivat Pihlajamäen seurakuntapiirin toiminnassa mukana olevia lapsiperheitä. Kurssin tavoite oli olla avoimesti kristillistä toimintaa, ja siksi se järjestettiin yhteistyössä seurakunnan kanssa. Pihlajamäen seurakuntapiiri on järjestänyt puutöihin liittyvää toimintaa ennenkin, ja heillä oli tarkoitukseen sopivat tilat jo olemassa.

Omat intressini puutyökurssin järjestämiseen seurakunnassa liittyivät aiempaan ammatilliseen osaamiseeni sekä kristilliseen vakaumukseeni. Olen aiemmalta koulutukseltani puuseppä, ja minua kiinnosti yhdistää tämä osaamiseni sosiaali- ja kirkonalan työhön. Hain tämän puutyökurssin kautta kokemusta sekä kurssin järjestämisestä että sen ohjauksesta. Halusin opinnäytetyön palvelevan tavoitteidensa kautta osallistujia niin henkisesti, sosiaalisesti kuin hengellisesti.

1 KÖYHYYS JA PIENITULOISUUS

1.1 Köyhyden määritelmä

Köyhyden määrittelemine on ongelmallista. Yleisesti köyhyys ymmärretään tilaksi, jossa henkilö kärsii puutetta varallisuudesta. Tämä käsitys on kuitenkin liian ympäröpyöreä, jotta sen avulla voisi kertoa esimerkiksi missä köyhyden raja menee. Köyhyden mittaamista helpottamaan käytetään maailmanlaajuisesti termejä absoluuttinen, suhteellinen ja subjektiivinen köyhyys. Nämä kolme määritelmää mittaavat köyhyyttä erilaisista lähtökohdista. Niissä jokaisessa on omat ongelmansa, jotka tekevät määrittelystä edelleen haastavan. (Kangas & Ritakallio 2008, 3.)

Absoluuttinen köyhyys määritellään sellaisen tulorajan alittamiseksi, joka minimissään riittää ylläpitämään ihmisen olemassaolon. Termiä käytetään lähinnä puhuttaessa kehitysmaissa ilmenevästä köyhyydestä. (Kangas & Ritakallio 2008, 3) Maailmanpankki käyttää absoluuttisen eli äärimmäisen köyhyden rajana 1,90 dollarin päivittäistä kulumahdollisuutta YK:n vielä käyttäessä tavoitteissaan aiempaa Maailmanpankin määritelmää, eli 1,25 dollaria päivässä (Salminen 2015). Tarkoista määrittelyistä huolimatta absoluuttisen köyhyden mittaaminen on ongelmallista, koska mittaustapa on suhteellinen. Elämiseen vaadittava päivittäinen rahasumma vaihtelee laajasti sen mukaan, missä päin maapalloa asuu. Vaikka unohdettaisiin maantieteelliset erot, niin jo pelkästään eri valtioiden välillä on isoja kustannustasoeroja. Lisäksi on huomioitava ajan tuoma suhteellisuus rahan arvon määrittelyssä. Vaikka toteaisimmekin näiden määrittelyn ongelmien olevan ratkottavissa, on vielä jäljellä kysymys, kuka määrittelee tuon absoluuttisen köyhyden rajan ja millä perusteilla? Absoluuttinen köyhyys, niin yksinkertaiselta kuin se kuulostaakin, on siis määritelmänä vielä epätarkka ja vaikea soveltaa maailmanlaajuisesti. (Kangas & Ritakallio 2008, 3.)

Suhteellisesta köyhyydestä puhuttaessa köyhyyttä ei määritellä valmiiden tulotasojen mukaan, vaan sen mukaan, minkälaiseen elintasoon tulot riittävät. Suhteellisessa köyhyydessä elävä henkilö ei rahan puutteesta johtuen kykene elämään yhteiskunnassa

siellä vallitsevien normien mukaisesti. Tällöin ei köyhyydellä tarkoiteta ainoastaan fyysisen olemassaolon turvattomuutta ilman asuntoa, vaatetusta tai ruokaa, vaan se on myös kykenemättömyyttä elää ja kuluttaa siten, että tietyt ympäristön mukaiset laatuvaatimukset ja hyväksynnän rajat täyttyvät. (Kangas & Ritakallio 2008, 3 – 4.) Tällainen vähimmäiselintaso voi jäädä täyttymättä esimerkiksi siksi, että palkka on liian pieni, asumiskustannukset liian isot tai velan lyhennykset vievät liian ison osan tuloista. Teollisuusmaissa esiintyvä köyhyys on useimmiten suhteellista köyhyyttä. (Kangas & Ritakallio 2008, 3–4.)

Subjekttiivinen köyhyys tarkoittaa ihmisen omaa kokemusta köyhyydestä. Sitä ei pysty mittaamaan ulkoisilla mittareilla, kuten elämänlaatua tarkkailemalla, vaan sen määrittelee yksin ihmisen henkilökohtainen kokemus oman varallisuutensa riittämättömyydestä. (Salomaa 2014, 7.)

1.2 Pienituloisuuden määritelmä

Pienituloiseksi lasketaan sellainen henkilö, jonka käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % kaikkien kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen mediaanitulosta kulutusyksiköä kohti. Tämä määritelmä perustuu Euroopan unionin tilastolaitoksen, Eurostatin, suositukseen, ja sen mukaan määritellään pienituloisuus Suomessakin. Pienituloisuuden euromääräinen vuosituloraja vaihtelee kansallisen mediaanitulon mukaan vuosittain. Pienituloisuusasteeksi kutsutaan pienituloisten kotitalouksien osuutta kaikista yhteiskunnan kotitalouksista. (Tilastokeskus i.a.a.)

Pienituloisten määrä alkoi Suomessa selvästi kasvaa 1990-luvun alkupuolelta lähtien, jolloin pienituloisia oli reilut 350 000 henkilöä. Kasvu jatkui vuosiin 2008 ja 2010, jolloin pienituloisten määrä oli huipussaan 780 000 henkilöä. Siitä lähtien trendi on ollut laskeva, ja vuonna 2015 pienituloisia oli 634 000 henkilöä. Huipussaan, sitten vuoden 1989, pienituloisuusaste oli vuonna 2008, jolloin se oli 13,9 %. Vuonna 2015 pienituloisuusaste oli 11,7 %, mikä oli 0,8 prosenttiyksikköä pienempi kuin edeltävänä vuonna. (Tilastokeskus i.a.b.)

Pienituloisia lapsiperheitä oli vuonna 2015 Suomessa 179 000 kotitaloutta. Näistä 128 000 oli kahden huoltajan perheitä ja 50 000 oli yksinhuoltajaperheitä. Kahden huoltajan perheiden pienituloisuusaste oli 6,5 %, kun yksinhuoltajaperheissä luku oli jopa 20,7 %. Tämä tarkoittaa, että noin viidesosa kaikista yksinhuoltajatalouksista on pienituloisia. (Tilastokeskus i.a.b.)

2 PIENITULOISUUS LAPSIPERHEISSÄ

2.1 Perheen määritelmä

Perhe on ilmiönä moninainen ja muuttuva. Sille ei löydy sen paremmin historiasta kuin nykyhetkestäkään yksiselitteistä ja muuttumatonta määritelmää, vaan käsitys perheestä elää vahvasti yhteiskunnan muutoksen mukana. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 9.)

Ennen 1600-lukua ei edes puhuttu ”perheestä”, vaan tuolloin käytettiin termejä ”talo”, ”ruokakunta”, ”huonekunta” ja ”perhekunta”, joihin saman kotitalouden sukulaisten lisäksi kuului myös koko palvelusväki. Teollistumisen ja kaupungistumisen aikana syntyi käsitys pienperheestä, johon kuuluivat mies, nainen ja lapset. Samaan aikaan sukupuoliroolit eriytyivät vahvasti miehen työskennellessä kodin ulkopuolella, naisen jäädessä kotiin hoitamaan lapsia. 1960-luvulla alkoi Suomessa laaja julkinen keskustelu perheiden moninaisuudesta. Suvaitsevaisuus erilaisuutta ja yksilöllisiä ratkaisuja kohtaan kasvoi, ja sen myötä yleistyivät muun muassa esiaviolliset suhteet, avosuhteet, uusperheet, avioerot, harkittu lapsettomuus ja lasten hankinta ilman pysyvää parisuhdetta. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 9–18.)

Perheen käsitystä on jouduttu sittemmin uudelleenarvioimaan. Perheen sisäiset suhteet ovat Suomessa lähihistorian aikana tulleet tasa-arvoisiksi ja puolisoiden vapaus on lisääntynyt. Myös lapsen oikeus lapsuuteen on tullut tärkeäksi arvoksi. Sosiaalisen tuen määrä perheen ulkopuolelta on ajan myötä tullut vähäisemmäksi. 2000-luvun perhekeskustelun ytimessä ovat kysymykset muun muassa hoivavastuusta, eli siitä, kuka kantaa vastuun lapsista, perheistä ja vanhuksista. Tähän liittyy vahvasti keskustelu myös siitä, kenellä on oikeus perheen perustamiseen ja kenellä ei. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 9–18.) Tilastokeskus (i.a.c) määrittelee perheen nykyään seuraavasti:

Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia.

Lapsiperheitä ovat perheet, joissa kotona asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi.

2.2 Köyhyyden syyt lapsiperheissä

Köyhyyteen johtavia syitä lapsiperheissä voi olla useita. Työttömyys, sairaudet, avio- tai avoero, asumisen kalleus, lapsen saaminen ja onnettomuudet voivat romahduttaa perheen tulotason äkillisesti, ja johtaa pitkittyneeseen köyhyyskierteeseen. Köyhyys voi myös olla vain väliaikaista, tiettyyn elämänvaiheeseen sidottua. Esimerkiksi vanhemman opiskelut voivat tilapäisesti ajaa perheen köyhyyteen. (Saastamoinen & Sironen 2014, 15–23.)

Työhön liittyvät syyt ovat kaikista yleisimpiä köyhyyteen johtavista syistä. Irtisanomiset, määräaikaiset työsuhteet, matala palkka tai yrityksen konkurssi voivat saada aikaan perheen tulojen tippumisen menoja pienemmäksi. Työelämästä putoamiseen voi irtisanomisen lisäksi vaikuttaa esimerkiksi sairaus, onnettomuus, perhevapaa, opiskelu tai muut henkilökohtaiset syyt. Perheen pikkulapsiaika on usein sellainen vaihe, jolloin on taloudellisesti tiukempaa. Tällöin perheen toinen tai ainoa aikuinen on poissa työelämästä, mikä väliaikaisesti tiputtaa tulotasoa. (Salomaa 2014, 44–46, 48.)

Avio- ja avoerot ovat myös merkittäviä syitä tulotason romahtamiseen. Usein eron satuessa eivät perheen menot, kuten asumismenot tai lasten kulut kuitenkaan puolitu, tai välttämättä edes huomattavasti pienene. Siitä syystä yksinhuoltajien taloudellinen tilanne on tilastollisesti huomattavasti kahden aikuisen perhettä vaikeampi. (Salomaa 2014, 46–47; Tilastokeskus i.a. b.)

Köyhyys ja huono-osaisuus voivat myös periytyä sukupolvelta toiselle, ja näin ollen ne ovat voineet olla osa elämää jo vanhempien lapsuudesta lähtien. Köyhän perheen lapset eivät välttämättä näe elävää esimerkkiä opiskelun kannattavuudesta tai edes siitä, miten koulutus käytännössä tapahtuu. Perheen tutut toimintamallit periytyvät lapsille, jotka puolestaan opettavat ne omille lapsilleen. Tutkimusten mukaan niillä lapsilla, joiden vanhemmat ovat olleet pitkän aikaa toimeentulotukiasiakkaina, on suurempi todennä-

köisyys ajautua itsekin talous- ja mielenterveysongelmiin sekä alhaiseen koulutustasoon, kuin korkeasti koulutettujen vanhempien lapsilla. (Alasalmi 2011, 170–171; Saastamoinen & Sironen 2014, 27–28.)

2.3 Köyhyyden vaikutuksia arkielämään

Salomaan (2014) tekemän köyhien lapsiperheiden arjen kokemuksia tarkastelevan tutkimuksen mukaan rahan puute näkyy vähävaraisten lapsiperheiden arjessa selvimmin kaikenlaisten hankintojen ja laskujen maksamisen vaikeutena. Käytettävissä olevien varojen riittävyys kuukaudelle vaatii jokaisen pienen ostoksen kohdalla tarkkaa harkintaa, priorisointia ja rajoittamista. Monesti rajoittamista vaativat hankinnat liittyvät ihmisen perustarpeisiin, kuten ruokaan, vaatteisiin, hygieniaan, terveyteen ja asumiseen. Näiden lisäksi kärsivät vapaa-ajan viettomahdollisuudet, kuten harrastukset ja lomat. (Salomaa 2014, 29–30.)

Vähävaraisten lapsiperheiden vanhemmat kertovat, että kun talous on tiukilla, on terveellisen ja monipuolisen ruokavalion tarjoaminen itselle ja perheelleen lähes mahdotonta. Ruokaostokset valikoituvat halpojen raaka-ainehintojen, tarjousten ja ”punalappuisten”, piakkoin vanhenevien, tuotteiden mukaan. Pohjan yksipuoliselle ruokavaliolle muodostavat perheissä yleensä puuro, makaroni ja peruna. Ruokat perheissä valmistetaan lähes aina alusta asti itse, eikä eineksiin tai valmisruokiin ole kokemusten mukaan varaa. Myös sienestys, marjastus sekä oma kasvimaan nähdään tärkeinä lisinä ruokavalion edulliseen monipuolistamiseen. Useimmiten ruoan yksipuolisuudesta ja epäterveellisyydestä kärsivät vanhemmat, sillä useissa tapauksissa parempi ruoka on tarjottu lapsille, aikuisten syödessä esimerkiksi puuroa tai jättäessä ruokailun omalta kohdaltaan kokonaan väliin. Aikuiset ovat kertoneet kokevansa ajoittain jopa nälkää. EU:n ja seurakunnan ruoka-avut ovat tutkimuksen mukaan toimineet perheiden viimeisenä oljenkortena. Ruokajonoon asettuminen on kokemusten mukaan ollut nöyryyttävä tapahtuma, jota halutaan viimeiseen asti välttää. Jotkin vanhemmat ovat myös kritisoineet ruoka-avusta saatujen tuotteiden ravitsemuksellisia arvoja tai sopivuutta etenkin allergioita sisältäville perheille. (Salomaa 2014, 31–34.)

Ostosten tarkka priorisointi näkyy lapsiperheiden arjessa myös vaatehankintojen kohdalla. Monissa perheissä etusijalla on lasten laadukas ja säänmukainen pukeminen, vanhempien vaatetuksen jäädessä toissijaiseksi. Useimmat vaatehankinnat perheissä tehdään kirpputoreilta ja tarpeen mukaan halpahalleista. Myös sukulaisilta ja läheisiltä saatuja vaatelahjoituksia hyödynnetään. Vanhemmissa herättää murhetta näitä kautta saaduissa vaatteissa se, etteivät he voi vastata lasten toiveisiin vaatteiden mallista, väristä tai merkistä. Lasten verratessa omia vaatteita muiden lasten vaatteisiin, he saattavat kokea häpeää ja huonommuutta kierrätettyjen vaatteidensa vuoksi. Vaateostosten kohdalla haasteita nostaa myös lapsen nopea kasvu ja sen myötä jatkuva tarve vaatekertojen päivittämiseen. Jotkin perheet ovat ottaneet tavaksi vanhojen vaatteiden myymisen ja sillä he rahoittavat osan uusien vaatteiden ostamisesta. (Salomaa 2014, 34–36.)

Hygieniatuotteet ja terveyteen liittyvät hankinnat jäävät perheissä myös toivottua vähemmälle. Esimerkiksi vaippoja pyritään käyttämään mahdollisimman pitkään, sillä varallisuus ei riitä ostamaan jatkuvasti uusia. Myös muut hygieniatuotteet määräytyvät hinnan mukaan, vaikka kyseisten tuotteiden laatu olisikin ollut toivottua alhaisempi. Terveyteen liittyvissä asioissa kärsivin osapuoli on yleensä vanhempi. Useat vanhemmat ovat joskus joutuneet jättämään itselleen määrättyjä reseptilääkkeitä ostamatta rahan vähyydestä johtuen. Hinnasta johtuva lääkkeiden ostamatta jättäminen on Suomessa yleisintä juurikin pienituloisten keskuudessa. Perusterveydenhuollossa käymiseen varallisuuden puute ei vähävaraisissa perheissä vaikuta sen ilmaisuuden vuoksi, mutta aikuisten hammaslääkärikäynnit ja gynekologiset tutkimukset ovat vanhempien mukaan jääneet odottamaan taloudellisesti parempia aikoja. Naiset kertovat myös omasta ulkonäöstään ja hyvinvoinnistaan huolehtimisen jääneen vähäiselle, minkä vuoksi he oman arviionsa mukaan näyttävät väsähtäneiltä, epäsiisteiltä ja ikäistään vanhemmilta. (Aaltonen ym. 2013, 232–247; Salomaa 2014, 37–38.)

Yksikään Salomaan (2014) tutkimuksen perheistä ei ole varattomuuden vuoksi kokenut asunnottomuutta, mutta monet kertovat joutuneensa tinkimään huomattavasti asuinmukavuudestaan. Asumisesta tinkiminen tarkoittaa muun muassa liian pientä ja huonokuntoista asuntoa, epämieluisaa ja rauhatonta asuinalueita, sekä kyvyttömyyttä sisustaa asuntoa, hankkia tarpeellisia huonekaluja tai ostaa uusia kodinkoneita rikkoontuneiden tilalle. Vanhempien mukaan koti ei useinkaan tunnu kodilta, vaan ainoastaan asunnolta.

Myös asumiseen liittyvät laskut ovat usein hankala maksaa ennen niiden eräpäivää. (Salomaa 2014, 38–40.)

Vanhemmat ovat kokeneet taloudellisen ahdingon vaikuttaneen rajoittavasti myös perheen sosiaaliseen elämään sekä harrastus-, lomanvietto- ja virkistysmahdollisuuksiin. Vanhempien osalta on pitkälti poissuljettuja kaikki harrastukset, jotka vaativat rahallista panostusta. Samoin vanhempien kyky viettää aikaa ystäviensä kanssa kahviloissa, ravintoloissa ja muissa maksullisissa paikoissa, on vähäinen. Rahan puute on myös ongelma osallistuessa sellaisiin sosiaalisiin tapahtumiin, jotka vaativat tiettyä pukeutumista tai esimerkiksi lahjaa. Joskus vanhemmat ovat kokeneet paremmaksi vaihtoehdoksi jättäytyä kokonaan pois kutsutuista juhlista, kuin osallistua niihin odotuksiin nähden ”vaja-
vaisina”. Tämä koskee joskus myös lapsen osallistumista ystävän syntymäpäiväjuhille. Vanhemmat kertovat pyrkivänsä kaikin keinoin mahdollistamaan lapsilleen edes jonkin harrastuksen, mutta usein niistäkin joudutaan karsimaan liian kovan hinnan vuoksi. Lapselle kyvyttömyys elää ympäristön kulutus- ja harrastustottumusten mukaisesti voi aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta, osattomuutta ja häpeää. Perheen elämää hankaloittaa myös kulkemisen vaikeus. Omaan autoon ei ole monella perheellä varaa, ja julkinenkin liikenne on usein liian kallis käyttää. Käveleminen, pyöräily ja kyydin saaminen ovat monesti ainoita keinoja liikkua paikasta toiseen. Sosiaalisia suhteita haittaavat myös kännykkä- ja nettiliittymien hinta ja niiden käytön minimoiminen. Loman vietto muualla kuin kotona on monesti mahdollisuuksien ulkopuolella. Jopa erityisesti pienituloisille suunnatut lomat koetaan usein olevan perheen ulottumattomissa liian suurten omavastuuosuuksien vuoksi. (Salomaa 2014, 40–44; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017.)

2.4 Henkiset vaikutukset

Vähävaraisten lapsiperheiden vanhemmat kertovat kokeneensa itsensä usein riittämättömiksi ja epäonnistuneiksi. He kokevat myös olevansa ulkopuolisia suhteessa muihin vanhempiin. Vanhemmat kantavat syyllisyyttä siitä ajatuksesta, että heidän lapsensa olisivat rahan puutteen vuoksi jääneet paitsi jostain heille tärkeästä. (Salomaa 2014, 70.)

Pitkittynyt köyhyys on saanut monet vanhemmat luopumaan ajatuksesta paremmasta tulevaisuudesta. Elämästä on muodostunut pessimistinen ja toivoton kuva, joka on monilla vanhemmillä aiheuttanut äärimmäistä katkeruutta yhteiskuntaa ja sen päättäjiä kohtaan. Monet kantavat sisällään roihuavaa vihaa pitkälle elämäänsä. (Salomaa 2014, 55.)

Minuutta vahingoittavat myös ympäristön negatiiviset asenteet. Vähävaraisten lapsiperheiden vanhemmat kertovat usein kokeneensa ympäristön osalta ennakkoluuloisia ja tuomitsevia asenteita, johtuen heidän taloudellisesta tilanteestaan. He kokevat myös, että rahatilanteensa kautta heitä pidetään hyvätuloisia ja pärjääviä ihmisiä heikompiarvoisempina. Kertomansa mukaan vanhemmat joutuvat aktiivisesti puolustelemaan itseään muiden syytöksiä vastaan koskien heidän elämäntapojaan, rahatilannettaan ja jopa vanhemmuuttaan. Vanhemmat kokevat, että heitä syyllistetään köyhyyden alkamisesta, siinä elämisestä ja siitä, etteivät he pääse köyhyydestä irti. Syytöksiä esittävät suorasti tai epäsuorasti sekä kanssaihmiset että palvelujärjestelmien edustajat. (Salomaa 2014, 58–60.)

2.5 Selviytymiset keinot

Toivo paremmasta tulevaisuudesta ei monia vanhempia enää arjessa kannu, sillä jatkuva köyhyys on ehtinyt luoda elämästä toivottoman ja pessimistisen kuvan. Selviytymiskeinoksi onkin muodostunut hetkessä eläminen ja keskittyminen kyseisen päivän haasteisiin. Osa vanhemmista kuvaa itseään ”köyhyyden ammattilaisiksi”, sillä he ovat ajan myötä oppineet monia erilaisia keinoja, joilla selviytyä puutteellisen varallisuuden kanssa. Jotkut vanhemmista kantavat omasta selviytymisestään ja päättäväisyydestään myös ylpeyttä, ja tämä vahvuus auttaa heitä jaksamaan eteenpäin. Pärjäämisen kokemus antaa voimaa, ja se luo elämään toiveikkuutta. Pitkittyneestä köyhyydestä irtautumiseen eivät monet vanhemmat näe muita keinoja kuin työn tai opiskelun. Ponnistelut köyhyydestä irtautumiseen liittyvät työn hakemiseen, eikä lottovoiton lisäksi monet muusta haaveilekaan. (Alasalmi 2011, 163; Salomaa 2014, 52–54, 65.)

Lapsiperheiden vanhemmat näkevät taloudellisen ahdingon tuovan vaikeuksien lisäksi myös positiivisia vaikutteita elämäänsä. He kertovat vähävaraisuuden pakottavan arvostamaan elämän pehmeitä arvoja, kuten ihmissuhteita, perhettä ja vapautta materialismista. Arjen mielekäs tekeminen yhdessä perheen kanssa on sekä isälle että äidille tärkeä jaksamista lisäävä voimavara. Isät painottavat erityisesti sellaista tekemistä, jossa he voivat myös itse osoittaa omaa osaamistaan. Vanhemmat kertovat olevansa tyytyväisiä siihen, että heillä on mahdollisuus viettää päivisin kiireetöntä aikaa lastensa kanssa. Vanhemmat toivovat pystyvänsä siirtämään näitä arvoja myös lastensa elämään. (Salomaa 2014, 68–70; Vuori 2012, 59–60.)

2.6 Yhteiskunnan tarjoama apu pienituloisille lapsiperheille

Suomen perustuslaissa säädetään, että valtion on turvattava jokaiselle Suomen kansalaiselle perustoimeentulo, mikäli kansalainen on jostain syystä kykenemätön sitä itse hankkimaan. (Suomen perustuslaki 1999.) Perustoimeentulo turvataan toimeentulotuen kautta, joka on viimesijainen taloudellisen tuen muoto silloin, kun henkilö on kykenemätön hankkimaan toimeentuloaan ansiotyön, yrittäjätoiminnan tai muiden etuuksien avulla. (Laki toimeentulotuesta 1997.) Perustoimeentulotuki voi sisältää myös maksusitoumuksen apteekkiin koskien tarpeellisia reseptillä määrättyjä lääkkeitä, ravintolisiä tai kliinisiä ravintovalmisteita. Täydentävää toimeentulotukea voi saada muun muassa lasten harrastuskuluihin, ylimääräisiin asumismenoihin tai muihin erityisiin tarpeisiin tai olosuhteisiin liittyviin menoihin. (Kela 2017; Sosiaali- ja terveysministeriö i.a.)

Kansalaisten perustoimeentulon järjestäminen kuuluu lakisääteisesti yhteiskunnalle, mutta myös seurakunnan diakoniatyö voi antaa taloudellista apua kertaluonteisissa ja tilapäisissä kriisitilanteissa. Kirkon antama apu on aina kokonaisvaltaista, ja taloudellisen tuen lisäksi annetaan myös hengellistä, psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista tukea. (Sakasti i.a.) Seurakunnat järjestävät myös edullisia ruokailuja sekä ruoanjakoa eri puolilla Suomea (Ohisalo 2013, 50–51).

3 KÄSILLÄ TEKEMINEN JA HENKINEN HYVINVOINTI

Käsitöiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille on tutkittu toistaiseksi melko vähän. Olemassa olevat tutkimukset antavat kuitenkin jo vahvoja viitteitä siitä, että käsitöiden tekemisellä on lukuisia positiivisia vaikutuksia henkiselle hyvinvoinnille ja elämänlaadulle. (Tolonen 2016.) Ihmisellä on luontaisesti tarve ja halu tehdä käsillään, ja sitä kautta ylläpitää rauhaa itsensä ja ympäristönsä kanssa. Ajan kuluessa käsillä tekeminen on väistynyt yhteiskunnan tuotannollisista toiminnoista, ja nykyään käsityöt ovatkin enemmän keino irtautua stressaavasta työelämästä. Tilastojen mukaan 60 prosentilla ihmisistä on jokin harrastus, joista käsityöt ovat yleisimpänä. (Pöllänen i.a.a, 2.)

Käsillä tekeminen on voimauttavaa toimintaa. Käsitöiden kautta ihminen voi saada aikaan tunteen oman kehon, mielen ja tekemisen prosessin hallinnasta, mikä voi varsinkin vaikeissa elämäntilanteissa oleville ihmisille tuoda pilkahduksen järjestystä kaaoksen keskelle. (Pöllänen i.a. b) Käsitöiden kautta syntyneet itse valmistetut tuotteet antavat myös tunteen aikaansaamisesta ja hyödyllisyydestä. Käsillä tekeminen symboloi vahvasti tekijän omaa persoonaa ja suhdettaan ympäristöön. Se, mitä tekee ja miksi kertoo jotain tekijästä itsestään ja hänen arvoistaan. Käsityöt toimivat siten voimauttavana linkkinä eri ihmisten ja sukupolvien välillä. (Pöllänen i.a.a, 6.)

Tutkimusten mukaan käsillä tekeminen vahvistaa itsetuntoa ja itseluottamusta. Useissa käsityön muodoissa omien taitojen kehittyminen on selvästi nähtävissä työn jäljessä, ja tämä konkreettinen todiste kyvyistä saa aikaan vahvan kokemuksen osaamisesta. Monesti käsityöt ovat vaatineet paljon uhrauksia, aikaa ja vaivaa, ja tästä syntyneet tuotteet edustavat tekijänsä persoonaa, josta voi vielä pitkänkin ajan päästä kantaa ylpeyttä. (Pöllänen i.a.b.)

4 OSALLISTAVA OHJAAMINEN

Heidi Böckermanin (2018) Vantaan kaupungin työllisyyspalveluiden pajaohjaajille suuntaamassa luennossa käsiteltiin ohjaajan roolia käytännön pajatyössä. Hänen mukaan ohjaajan rooli ei lähtökohtaisesti ole opettaa tai antaa valmiita vastauksia ohjattavalle. Ohjaaminen on vuoropuhelua, jonka aikana on tarkoitus auttaa ohjattavaa itse keksimään ratkaisut käsiteltäviin ongelmiin. Ohjaustilanteessa ohjaajan tehtävänä on antaa aikaa, kunnioitusta ja huomiota ohjattavalle ja ohjata häntä kulkemaan itse kohti tavoitteitaan sen sijaan, että tarjoisi valmiiksi pureskeltuja vastauksia. Ryhmänvetäjänä ohjaajan tehtävänä on varmistaa, että kaikki ryhmän jäsenet kokevat olevansa tervetulleita ja tasavertaisia. Ohjaaja on vastuussa ryhmän toiminnasta ja sen ilmapiiristä, eikä hänen kuulu olla samalla tavalla ryhmän jäsen kuin mitä muut toimintaan osallistuvat ovat. (Böckerman Heidi, 2018.)

Ohjaajan tehtävässä on tärkeää kyky aistia ryhmän ilmapiiriä, ja toimia positiivisuutta vahvistavasti. Empatiakyky eli taito aistia asioita toisen näkökulmasta ja ymmärtää ne hänen tavallaan ovat avainasemassa tasapainoisen ilmapiirin synnyttämiseksi. Aito kehuminen ja positiivisen palauteen antaminen on ohjaajan roolissa tärkeää, sillä se vahvistaa osallistujan itsetuntoa ja antaa hänelle onnistumisen kokemuksia. Myös pitkäjänteisyys ja kärsivällisyys ovat oleellisia piirteitä, sillä erilaisia ihmisiä sisältävissä ryhmissä on monenlaisia tapoja eri asioiden käsittelyyn ja suorittamiseen. Ohjattavan ehdoilla meneminen tarkoittaa, että hän saa itse päättää millä tavalla ja millä aikataululla asioita prosessoi. (Böckerman Heidi, 2018.)

Osallistaminen on prosessi, jonka tavoitteena on aktivoida osallistuja ottamaan osaa toiminnan suunnitteluun ja sen toteuttamiseen. Osallistaminen antaa kaikille mahdollisuuden päästä vaikuttamaan siihen mitä tehdään ja miten. Osallistujien kokema tunne siitä, että heidän mielipiteillään on merkitystä ja niitä kuunnellaan toiminnan jokaisessa vaiheessa, on lähtökohta osallistamisen menetelmälle. (Heinonen, 2016.)

Terveen ja toimivan seurakunnan yhtenä merkkinä on osallisuuden kokemus. Osallisuuden kautta on mahdollista rakentaa ja vahvistaa tervettä identiteettiä seurakunnassa. Seurakunnan tilaisuuksien tulisi parhaimmillaan olla voimaannuttavia kokemuksia, joissa kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta, tasavertaisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omilla lahjoillaan toiminnan rakentamiseen muiden jäsenten kanssa. Jumalan valtakunnassa on paikka jokaiselle ihmiselle, ja tämän todellisuuden tulisi näkyä seurakunnan päivittäisessä toiminnassa. Seurakuntalaisten kannustaminen toinen toistensa palvelemaan ja yhteisen toiminnan luomiseen edesauttaa osallisuuden kokemuksen syntymistä. Seurakunnan työntekijöiden työnkuvana tulisikin olla jäsenten osallistamisen mahdollistaminen. Työntekijän tulisi olla taustalla vaikuttava kannustaja, joka ohjaa seurakuntalaisia toiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä. (Babtisti i.a.)

5 YHTEISTYÖKUMPPANI, MALMIN SEURAKUNTA

Malmin seurakunta on jäsenmäärältään Helsingin seurakuntayhtymän suurin seurakunta. Jäseniä sillä oli vuoden 2017 tilastotietojen mukaan 53 463, eli lähes kaksinkertaisesti verrattuna toisena tulevaan Tuomiokirkkoseurakuntaan, johon kuuluu 30 020 jäsentä. Malmin seurakunnan alueella asuvista ihmisistä 54,9 prosenttia on seurakunnan jäseniä. Väkimäärän kehitys Malmin seurakunnassa on useimpien muiden seurakuntien tapaan laskeva. (Helsingin seurakuntayhtymä 2018.)

Alueellisesti Malmin seurakunta on todella laaja. Se ulottuu Puistolasta Viikinrantaan ja Siltämäestä Jakomäkeen. Malmin seurakunnan alueella on yhteensä kuusi kirkkoa: Jakomäessä, Malmilla, Pihlajamäessä, Puistolassa, Tapanilassa ja Viikissä. Lisäksi sillä on seurakuntakoteja ja muita kokoontumispaikkoja. (Malmin seurakunta i.a.)

Malmin seurakunta järjestää lapsiperheille suunnattua toimintaa erilaisten kerhojen lisäksi myös musiikkileikkikoulun, lapsikuoron, pyhäkoulun ja perheiden olohuone- ja kahvilatoiminnan muodossa. Malmin seurakunta järjestää säännöllisesti myös perheleirejä. Kaikille avoimet yhden euron iltaruokailut palvelevat Viikin kirkolla niin rahan kuin ajan puutteessa olevia yksilöitä ja lapsiperheitä. Tarjolla on myös ruoka-apua useissa eri paikoissa ympäri Malmin seurakuntaa. Säännöllistä kädentaidollista toimintaa on suunnattu kouluikäisille askartelukerhon sekä aikuisille käsityökerhon muodossa. Pihlajamäen seurakunnan puutyötiloissa on järjestetty tasaisin väliajoin uurnanvalmistuskursseja aikuisille. Kurssit ovat kestäneet useita viikkoja, joiden aikana osallistujat ovat valmistaneet tuhkauurnan joko itselleen tai läheiselleen. (Haikala 2015; Malmin seurakunta i.a.; Helsingin seurakunnat 2017.)

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää uudenlaisia toiminnan muotoja, joilla hyödynnetään jo olemassa olevia seurakunnan resursseja. Tässä tapauksessa tarkoitus oli hyödyntää Pihlajamäen seurakuntapiiristä löytyviä verastiloja sekä seurakuntalaisten puutyöosaamista siten, että niistä syntyvä toiminta palvelisi seurakunnan kristillisiä tavoitteita. Tarkoitus oli luoda keinoja, joilla kristillistä sanomaa ja lähimmäisenrakkautta voisi entistä monipuolisemmin tuoda seurakuntien ja kristillisten järjestöjen kautta esille.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota kohderyhmälleen, eli diakoniatyön toiminnassa mukana oleville pienituloisille lapsiperheille, merkityksellistä ja sosiaalisesti rikasta toimintaa hengellisessä ympäristössä. Puutyökurssin idea perustui lähimmäisenrakkauten toteuttamiseen ja sen tavoitteena oli tarjota kohderyhmälleen sellaista voimaannuttavaa toimintaa, joka muuten olisi saattanut olla heidän ulottumattomissaan. Puutyökurssin tavoitteena oli tarjota perheelle puitteet, jotka mahdollistivat mielekkään, arjesta irrottuvan, osaamista ja taitojakin vaativan yhteisen tekemisen muodon, joka ei maksa perheelle mitään. Vaikka kurssi oli kestoltaan lyhyt, sen tavoitteena oli jäädä osallistujien mieleen positiivisena muistona yhteisestä kokemuksesta, josta lapsen ja aikuisen yhdessä rakentama puinen peli muistuttaa vielä pitkänkin ajan kuluttua.

Puutyökurssin osallistajat olivat aikuinen–lapsi-pareja. Tällaisen toimintamuodon tavoitteena on mahdollistaa osallistuminen kaikenlaisista perhetaustoista tuleville lapsille. Kun toimintaa ei ollut rajattu sukupuolen tai perhesuhteiden mukaan, se mahdollisti osallistumisen myös esimerkiksi sellaisen yksinhuoltajaperheen lapselle, jonka yksinhuoltajaäiti ei syystä tai toisesta olisi voinut kurssille itse osallistua. Tällaisessa tilanteessa lapsi olisi voinut osallistua kurssille jonkun muun läheisen aikuisen kanssa.

Puutyökurssin teemaksi muodostui puisen Boule qui monte -kuulapelin rakentaminen, sillä pelin työvaiheet ovat monipuolisia, mutta yksinkertaisia. Pelin palasten aihiot oli valmiiksi leikattu osallistujille, joten kurssilaisten tehtäväksi jäi aihoiden muokkaus,

viimeistely ja pelin kokoaminen. Työvaiheet sisälsivät naulaamista, ruuvaamista, hiomista, maalaamista sekä vapaata suunnittelua. Kurssisisältö oli tavoitteellisesti suunniteltu siten, että lapsi pystyi osallistumaan kaikkeen tekemiseen. Rakentamisprosessin lisäksi pelin tavoitteena oli tarjota perheille yhteistä tekemistä vielä kurssin jälkeenkin.

Henkilökohtainen tavoitteeni opinnäytetyössä oli löytää eri tapoja hyödyntää puualan osaamistani sosiaali- ja kirkon alalla. Into ja osaaminen puualalla juontuvat aiemmasta puusepän koulutuksestani. Olen päässyt yhdistämään näiden kahden alan osaamistani sekä työharjoitteluissa että kokoaikaisessa työsuhteessa kuntouttavan työtoiminnan puupajaohjaajana. Nämä kokemukset ovat innostaneet minua entisestään pyrkimään aloja yhdistävään työhön. Opinnäytetyöni kautta halusin saada kokemusta puutöiden ohjauksesta ja kurssin järjestämisestä myös seurakunnassa, ja halusin erityisesti yhdistää toimintaan myös kristillisen uskon. Toivon tämän opinnäytetyön kautta saavani tulevaisuudessa enemmänkin tilaisuuksia järjestää erilaisia puutyökursseja paikallisseurakunnissa ja kristillisissä herätysliikkeissä.

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Kurssin suunnittelu ja toteutus

Puutyökurssi järjestettiin Malmin seurakunnassa, Pihlajamäen seurakuntapiiriin puutyötiloissa marraskuussa 2017. Aikuinen – lapsi -pareja oli suunniteltu tulevan kurssille viisi, eli kymmenen henkilöä yhteensä. Lasten ikähaitariksi oli suunniteltu 6–10 vuotta. Kurssi oli alun perin tarkoitus toteuttaa kaksipäiväisenä, lauantaina 30.9.2017 klo 10–15 ja torstaina 5.10.2017 klo 17–19. Lauantain oli tarkoitus olla varsinainen puutyöpäivä, jolloin pelit olisi rakennettu, mutta maalien kuivumisen vuoksi pelin olisi saanut mukaansa vasta torstaina. Pelien noutamisen yhteydessä torstaina olisi ohjelmassa ollut myös makkaranpaistoa seurakunnan tiloissa. Suunnitelma kahdesta päivästä kariutui, kun syyskuun kurssille ei löytynyt tarpeeksi osallistujia. Tämän jälkeen uusi suunnitelma oli järjestää kurssi ainoastaan yhden lauantaipäivän mittaisena, ja mitoittaa kurssin sisältö sen mukaisesti. Lauantaipäivä sisälsi lounaan ja kahvitauon.

Seurakunta kustansi kurssilla tarvittavat materiaalit ja ruokailut, joten osallistujille puutyökurssi oli maksuton. Seurakunta vakuutti kurssille osallistuvat lapset, mutta aikuiset tarvitsivat vakuutuksen omasta takaa. Kurssin budjetti oli enimmillään 200 euroa. Tutkimusluvan sain suullisena Malmin seurakunnan kirkkoherralta Heikki Arikalta 21.9.2017, lähetettyäni hänelle sähköpostina opinnäytetyösuunnitelmani sekä tutkimuslupahakemuksen Diakonia-ammattikorkeakoulun pohjalla.

Puutyökurssin käytännön valmistelut lähtivät seurakunnan kesätauolta palaamisen vuoksi kunnolla käyntiin vasta elokuussa. Tällöin diakoniatyöntekijät alkoivat sovitusti etsiä asiakaskunnastaan kohderyhmään sopivia lapsiperheitä, joille kurssia tarjota. Tein diakoniatyöntekijöille kurssista mainoslehtisen jaettavaksi.

Materiaalihankinnat ja pelin prototyypin valmistaminen tapahtuivat syyskuun alkupuolella. Pelin aihoiden suuren koon vuoksi jouduin luopumaan ajatuksesta, että olisin

hyödyntänyt valmisteluissa seurakunnan puuverstasta sen pienen koon ja tähän tarkoitukseen epäkäytännöllisten laitteiden vuoksi. Päädyin valmistamaan aihion työpaikallani. Samoihin aikoihin löysin kurssille toisen ohjaajan Pihlajamäen seurakuntalaisista. Hänen kanssaan kävimme vielä läpi tarkempia yksityiskohtia, ja keskustelimme erityisesti pelin rakentamisen työvaiheiden määrästä, haastavuudesta ja ajallisesta kestosta suhteessa kurssin kohderyhmään ja aikatauluun. Päädyimme lopputulokseen, että vähennämme kurssilla valmistettavaa työmäärää tehden aihiot muutaman askeleen verran valmiimmiksi, kuin olin alun perin suunnitellut. Kokosimme valmistamistani aihioista prototyypin, ja arvioimme kokoamisprosessia edellä mainittujen näkökulmien mukaisesti. Totesimme rakennuskaavan toimivaksi, ja lisäsimme mukaan vielä muun muassa naulapyssyllä ampumista, jotta lapset saisivat enemmän uusia kokemuksia rakentamisen aikana. Pelin rakenteeseen tehdyistä muutoksista sovittuamme valmistin työpaikallani aihiot myös viiteen lopulliseen peliin. Aihoiden valmistaminen osoittautui huomattavasti työläämmäksi ja aikaa vievämmäksi, mitä olin ajatellut. Tämä johtui suurelta osin päätöksestämme tehdä enemmän työvaiheita valmiiksi kurssia varten. Aihiot sain valmiiksi vasta kurssia edeltävällä viikolla. Materiaalikuluja tuli lopulta seurakunnalle 56,49 euroa, mikä jäi huomattavasti alle sovitun kahdensadan euron ylärajan. Suuri osa tarvittavista materiaaleista löytyi seurakunnan varastosta, mikä selittää kustannusten alhaisuuden.

Kurssin osallistujat oli alun perin tarkoitus valita diakoniatyön toiminnassa mukanaolevista perheistä. Diakoniatyöntekijät tarjosivat kurssia henkilökohtaisesti sellaisille perheille, joiden he katsoivat kuuluvan pienituloisten kohderyhmään ja siten hyötyvän kurssin tavoitteista eniten. Yleistä mainostusta ja vapaata ilmoittautumista ei tällöin vielä järjestetty. Osallistujia ei kuitenkaan hiljaisen markkinoinnin kautta löytynyt, ja viimeiset yritykset mainostaa kurssia julkisesti muun muassa Malmin seurakunnan Facebook-sivuilla eivät tuottaneet hedelmää. Tällöin päätimme yhdessä Jukka Holopaisen kanssa peruuttaa syyskuun kaksipäiväiseksi tarkoitettun kurssin.

Sovimme järjestävämme kurssin uudestaan yksipäiväisenä marraskuun 18. päivä. Toisen päivän makkaranpaisto päätettiin jättää väliin, jotta liiallinen tarve sitoutumiseen ei karkottaisi osallistujia. Mainostus aloitettiin jo aiemmin ja se osoitettiin kaikille perheille. Pienituloisuus ei ollut kriteerinä osallistumiselle, sillä silloin mainostusta ei olisi

voitu järjestää julkisena. Tällä kertaa osallistujia löytyi kolmen aikuisen ja viiden lapsen verran. Osallistujat tulivat kahdesta perheestä, eli toisesta perheestä tuli kaksi aikuista ja kaksi lasta, ja toisesta yksi aikuinen ja kolme lasta. Alkuperäisen suunnitelmani mukaan perheen aikuisia olisi ollut yksi jokaista lasta kohden, mikä olisi ohjauksen kannalta ollut toimivampaa. Osallistujien suurempi lapsimäärä tuli itselleni tietoon vain paria päivää ennen kurssin ajankohtaa. Osallistujien ikärakenne teki kurssin ohjaamisesta haastavaa, sillä tekemistä ei ollut suunniteltu kokonaisille perheille. Tilassa oli myös rauhattomuutta odotettua enemmän, sillä aikuisten kaitsentaa ei riittänyt jokaiselle lapselle.

Kurssi alkoi aamukymmeneltä ja päättyi kello kahteen. Puolivälissä oli seurakunnan tarjoama keittolounas ja kahvit. Työskentelytahti kurssilla oli rauhallinen, eikä aikataulujen kanssa tullut minkäänlaista ongelmaa. Tunnelma oli positiivinen, eivätkä mitkään työvaiheet osoittautuneet liian vaikeiksi. Lasten mielenkiinto tekemiseen pysyi melko hyvin yllä, muutamia hetkiä lukuun ottamatta, kun kaikille ei riittänyt tekemistä. Lopulta pelejä valmistui kumpaankin perheeseen kaksi kappaletta.

Puutyökurssilla oli kaksi ohjaajaa. Itse olin kurssin vastuuhjaaja, ja lisäksi kurssille tuli toiseksi ohjaajaksi puutöihin perehtynyt vapaaehtoinen. Myös seurakunnan kappalainen oli mukana kurssilla järjestämässä muun muassa ruokailua ja jututtamassa osallistujia. Vastuuhjaajan tehtävänä oli huolehtia, että kurssi eteni suunnitellusti, työt valmistuvat ajallaan ja että kurssilaiset saivat kaikki tarvittavat ohjeistukset ja vinkit työvaiheiden suorittamiseen. Molemmat ohjaajat avustivat kurssilaisia työvaiheissa tarpeen mukaan ja valvoivat, että työkaluja käytettiin turvallisesti.

Koska kurssin painopiste oli lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa, oli kurssin aikainen työskentely osallistujien näkökulmasta mahdollisimman itsenäistä. Osallistujille neuvottiin kaikki työvaiheet, mutta tekemiseen ei puututtu ilman hyvää syytä. Turhaa ohjaamista ja vinkkien antamista tuli ohjaajan osalta välttää, jotta lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus ei olisi häiriintynyt.

Opinnäytetyön riskit liittyivät osallistujien fyysiseen turvallisuuteen, sekä keskinäiseen kanssakäyntiin. Boule qui monte -pelin valmistus ei vaatinut osallistujilta vaikeiden

puuntyöstökoneiden käyttöä, mutta loukkaantumisen riski oli silti läsnä käytettäessä käsityökaluja, kuten esimerkiksi vasaraa tai käsiporaa. Loukkaantumisia ehkäistiin perehdyttämällä osallistujat työkalujen käyttöön, valvomalla heidän työskentelyään ja puuttamalla väärinkäytöksiin. Keskinäisen kanssakäynnin riskit liittyivät mahdollisiin ristiriitoihin osallistujien välillä. Yhteiseen työskentelyyn olisi voinut liittyä turhautumista ja kommunikoinnin ongelmia lapsen ja aikuisen välillä, mikä purkautuessaan aggressiivisesti olisi voinut vaikuttaa negatiivisesti koko ryhmän ilmapiiriin. Vastuu lapsen ja aikuisen yhteistoiminnan sujuvuudesta ja ristiriitatilanteiden ratkomisesta oli lähtökohtaisesti aikuisella itsellään. Varotoimena vaikeiden sosiaalisten ristiriitatilanteiden varalta oli hyvä, että mukana oli myös seurakunnan työntekijä.

7.2 Puutyökurssin arviointi

Kurssin arviointi tapahtui osallistujille suunnatun kyselyn, sekä ohjaajien kokemusten ja havaintojen kautta. Kurssin osallistujille suunnattu kysely toteutettiin päivän päätteeksi. Kyselylomakkeiden sijaan osallistujille jaettiin kaikki kysymykset erillisillä lapuilla, jotta vastaukset pysyivät pienen otannan vuoksi mahdollisimman nimettöminä. Lapset saivat omat kysymykset ja aikuiset omansa.

Kysymysten kautta oli tarkoitus selvittää, miten kurssille asetetut tavoitteet osallistujien mielestä toteutuivat. Aikuisille suunnattuja kysymyksiä oli yhdeksän, joihin vastattiin merkitsemällä rasti kahden ääripäävastauksen väliin sopivalta tuntuvalle kohdalle. Vastauksia pystyi täydentämään kirjoittamalla tarkentavia kommentteja kysymyslapun takapuolelle. Kysymyksillä tiedusteltiin, miten aikuiset olivat kokeneet kurssin vaikuttavan omaan jaksamiseensa, suhteeseensa lapseen, mitä mieltä he ovat ohjaajien toiminnasta ja kurssin yleisistä puitteista. Lapsille esitettyjä kysymyksiä oli kolme, ne olivat yksinkertaisia ja niihin vastattiin piirtämällä kysymysten vieressä oleville kasvoille suu oman tunnetilan mukaan. Lapsilta kysyttiin mielipidettä kurssin mukavuudesta, rakennetun pelin kiinnostavuudesta, ja aikuisen kanssa tapahtuneen yhteistyön toimivuudesta.

Vanhemmille suunnatun palautekyselyn tuloksena selvisi, että kurssi oli onnistunut hyvin saavuttamaan tavoitteensa. Yleisarviot kurssista olivat selkeästi positiivisia ja kiitosta tuli siitä, että työvaiheet olivat sekä hauskoja että sopivan helppoja. Kaikki kursseille osallistuneet vanhemmat kokivat, että kurssi oli virkistävä ja voimia antava tapahtuma arjen keskellä. Palautteiden mukaan kaikki olivat myös kokeneet, että yhteistyö lasten kanssa oli onnistunut joko hieman paremmin tai samalla tavalla kuin yleensäkin. Kurssille osallistuneet perheet eivät kyselyn mukaan olleet aiemmin tehneet paljoakaan yhteisiä käsityöprojekteja, eli kurssi onnistui tavoitteessaan tarjota perheille uusia yhteisiä kokemuksia. Vanhemmat kokivat, että kurssi oli vaikuttanut vahvan positiivisesti heidän ja lasten väliseen suhteeseen. Kaksi kolmesta vanhemmasta koki oppineensa jonkin verran uusia asioita lapsistaan, yhden vanhemman koettua, että uusia asioita ei paljoa tullut vastaan. Kaikki vanhemmat olettivat, että rakennettu peli tulee olemaan aktiivisessa käytössä kurssin jälkeen. Kaikki olivat myös tyytyväisiä ohjaajien tapaan vetää kurssia, ja kaikki sanoivat voivansa ajatella tulevansa samantapaiselle puutyökurssille uudestaan. Lapsille suunnatun palautekyselyn tulokset olivat kaikki positiivisia. Kaikki viisi lasta olivat piirtäneet jokaisen kysymyksen kasvoille hymynaaman. Kaikki palautekyselyn kysymykset vastauksineen ovat liitteenä raportin lopussa.

Ohjaajan näkökulmasta kurssi onnistui pääsemään tavoitteisiinsa suurimmilta osin hyvin siitä huolimatta, että matkassa oli odottamattomia mutkia. Lasten suuri määrä aikuisiin nähden teki ohjaustyöstä paikoin haastavaa, sillä jokaiselle lapselle ei riittänyt aikuisen jakamatonta huomiota, toisin kuin oli kurssin tarkoitus. Hetkellistä levottomuutta lukuun ottamatta kurssi eteni jouhevasti ja lapset olivat silminnähden kiinnostuneita tekemään eri työvaiheita, kuten poraamista, vasarointia ja naulapyssyllä ampumista. Mielestäni kurssi oli sisällöllisesti erittäin onnistunut. Työvaiheet olivat juuri tarpeeksi helppoja, mutta mielenkiintoisia, jotta lasten mielenkiinto säilyi ilman turhautumisia. Päivän aikana olin lievästi huolissani siitä, miten virkistäväksi vanhemmat päivän kokisivat, sillä lapset kävivät hetkittäin levottomiksi. Palautekyselyn tulos oli kuitenkin positiivinen, ja uskon myös vanhempien saaneen kurssista tavoitteiden mukaisen kokemuksen.

Kurssin aikainen toiminta oli vahvasti osallistavaa siinä mielessä, että sen aikana ei olisi käytännössä tapahtunut mitään konkreettista, eikä valmista tuotetta olisi syntynyt, ilman osallistujien omaa panosta. Ohjaajan rooli kurssilla oli olla ohjeiden antaja, mutta itse

tekemiseen ei ohjaaja osallistunut. Osallisuuden kokemuksen tarjoaminen onnistui hyvin.

Vaikka kurssi onnistui hyvin, on huomioitava, että alkuperäinen tavoite saada mukaan nimenomaan pienituloisia lapsiperheitä, ei oletettavasti onnistunut. Osallistuvien perheiden tulotasoa ei tiedusteltu, eli tuloksista jäi epäselväksi se, olisivatko pienituloisuuden kanssa painivat perheet kokeneet kurssin yhtä virkistäväksi kuin mitä tulokset tässä tapauksessa osoittivat. Voi olla, että pienituloiset lapsiperheet kokivat kurssin puitteet alusta alkaen muuten kuin virkistäväksi, ja siksi heitä ei ehkä saatu alkuperäisen hiljaisen mainostuksen kautta mukaan. Mikäli tämä ajatus pitää paikkansa, niin puutyökurssi ei onnistunut tavoitteessaan olla sellaista toimintaa, joka olisi sopinut erityisesti pienituloisille lapsiperheille.

Mitä tulee kurssin alkuvalmisteluihin, niin koin ne henkilökohtaisesti liian työläiksi suhteessa kurssin kestoon ja luonteeseen. Pelien rakennussarjojen palikoiden valmistelu vaati paljon oletettua enemmän aikaa ja vaivaa, enkä lähtisi uudestaan samaa valmistelua suorittamaan. Prosessi kuitenkin opetti paljon uutta siitä, miten monimutkaisia projekteja lasten kanssa kannattaa lähteä tekemään.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

8.1 Puutyökurssin yhteenveto ja kehitysideat

Opinnäytetyö osoitti, että seurakunnassa tapahtuvalle puutyötoiminnalle on kysyntää. Sekä seurakunnan työntekijät, kurssin osallistujat että monet henkilöt, jotka syystä tai toisesta eivät kurssille tällä kertaa päässeet, kertoivat kurssin tarjonnan uutta ja mielenkiintoista toimintaa seurakuntaan. Käytännön toteutus ja kohderyhmä työni kohdalla oli kuitenkin rajoittava tekijä, sillä erityisesti pienituloisia lapsiperheitä oli vaikea saada tällä aikataululla ja ehkä sisällölläkin mukaan kurssille. Oliko kurssin sisältö liian haastavan oloinen, vai eikö valtaosa pienituloisista lapsiperheistä todellisuudessa koe kyseistä toimintaa tärkeäksi, se jäi työssäni ratkaisematta. Voi myös olla, että päivä kerrallaan elävät lapsiperheet eivät pysty sitoutumaan tapahtumiin, jotka vaativat ennakkoilmoittautumista. Siitäkään ei ole varmuutta, osuiko kurssin mainonta kohderyhmäänsä tarpeeksi iskevästi, vaikka kurssi itsessään olisikin heitä kiinnostanut. Syitä vähäiseen kiinnostukseen voi tässä tilanteessa ainoastaan arvailla.

Uskon, että puutyötoimintaa kun kehittäisi enemmän, ja suuntaisi sitä ehkä vapaamalla aikataululla eläville ihmisille, esimerkiksi opiskelijoille, niin siitä voisi saada aikaiseksi hyvinkin suosittua toimintaa seurakunnassa. Itseäni jäi kiinnostamaan ajatus sellaisesta puutyötoiminnasta, jonka pyrkimyksenä olisi houkutella uusia ihmisiä tutustumaan seurakunnan toimintaan. Matalakynnykselliseen puutyötoimintaan olisi helppo tulla, ja se samalla avaisi tiedostamatta erinomaisen väylän tutustua seurakunnassa käviin ihmisiin. Käsitöiden koukuttavuus ja keskeneräiset projektit motivoisivat jatkamaan toiminnassa käymistä, vaikka kirkon toiminta ei heti omalta tuntuisikaan.

Puutyöt toimisivat erittäin hyvin myös osana seurakunnan nuorisotyötä. Toiminta voisi olla joko vapaamuotoista, tai sen ympärille voisi kehittää erilaisia ohjattuja kursseja. Esimerkiksi aloittelijaystävällisten soittimien, kuten cajon-rummun, ohjattu valmistaminen voisi olla innostava teema monille musiikista kiinnostuneille nuorille. Henkilökoh-

taisten cajon-rumpujen rakentaminen johtaisi luontevasti myös niiden käytännön hyödyntämiseen muun muassa rippi- ja isosleireillä. Aiheen ympärille voisi jälkepäin kehittää myös soittamisen opetteluun keskittyviä kursseja. Tämä toki vaatii ohjaajan, joka osaa itse kyseistä soitinta soittaa.

Vaikka opinnäytetyönä järjestetty kurssi ei sellaisenaan täytäkään omasta mielestäni niitä kriteereitä, että sitä kannattaisi tulevaisuudessa toistaa, se antoi erittäin hyvän pohjan lähteä ideoimaan kursseja pidemmälle. Työ antoi tärkeitä opetuksia käytännön ohjaustyöstä, lapsiperhetyöstä ja puutyökurssin suunnitteluvaiheen haasteista.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Diakonia-ammattikorkeakoulun (2010) teoksessa Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä eritellään opinnäytetyön tekemiseen liittyviä eettisiä näkökulmia. Kehittämistyössä eettisyyttä arvioidaan sen mukaan, miten työn tekijä suhtautuu aihevalintaansa, sen puitteissa tapaamiinsa ihmisiin sekä heidän ongelmiinsa. Tärkeää on pohtia omia intressejään työn suhteen ja arvioida, kenen saama hyöty toimintaa ohjaa. Työyhteisöltä edellytetään tutkimuslupaa ennen työn aloittamista. Eettisyys ja työn luotettavuus näkyy myös siinä, että suhtautuu kriittisesti työn tuloksiin ja arvioi rakentavasti myös omaa toimintaansa prosessin aikana. Lähdekritiikkiä tulee harjoittaa aina tiedonhaun yhteydessä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–13.)

Opinnäytetyöni tavoitteissa määrittelin tavoitteet sekä kohderyhmän, työyhteisön, että omien henkilökohtaisten intressieni mukaan, ja näihin tavoitteisiin olen käytännön toteutusta vertaillut säännöllisesti. Suhtautuminen työn kohderyhmään, eli pienituloisiin lapsiperheisiin, on ollut arvostavaa työn alusta loppuun. Yhteistyö seurakunnan kanssa toimi hyvin, mikä lisää työn tulosten luotettavuutta ja eettisyyttä. Opinnäytetyön tekijänä pidin kohderyhmän ja yhteistyökumppanin saamaa hyötyä tärkeimpänä käytännön työtä ohjaavana seikkana. Teoriataustaa kirjoittaessani harjoitin lähdekritiikkiä, vaikka paikoin lähdemateriaalin käyttö olisi voinut olla monipuolisempaa. Tutkimusluvan hain Malmin seurakunnan kirkkoherralta ennen työn varsinaista aloittamista.

8.3 Oma ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen tuki ammatillista kasvua monipuolisesti. Peilattessani oppimaani Diakonia-ammattikorkeakoulun (i.a.) sosiaalialan kompetensseihin huomaan työn kehittäneen kykyäni asettua yhteiskunnassa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien puolelle. Opin paljon etenkin suomalaisesta lapsiperheköyhyydestä, ja empatiani tätä ihmisryhmää kohtaan kasvoi huomattavasti. Aiemmin en ollut ymmärtänyt minkä tason ongelma lapsiperheköyhyys Suomessa on. Samalla syvennyin pohtimaan, mitä muita ihmisryhmiä Suomesta löytyy, joiden elämäntilanne on todellisuudessa paljon yleisiä olettamuksia synkempää.

Opinnäytetyö antoi kokemusta ja taitoja ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luomisesta seurakunnan kanssa, sekä asiakkaiden palvelutarpeiden arvioinnista. Malmin seurakunta ei ollut minulle entuudestaan tuttu yhteisö, vaan yhteistyö aloitettiin opinnäytetyöni pohjalta. Kurssin suunnittelun yhteydessä piti selvittää kohderyhmän tarpeita, ja sovittaa toiminta vastaamaan näihin tarpeisiin. Suunnittelutyötä tehtiin hyvässä yhteistyössä seurakunnan kanssa, mikä omalta osaltaan kehitti ammatillisia vuorovaikutustaitojani.

Kurssin ohjaus oli tavoitteellista ja osallistavaa, minkä tavoitteena oli antaa perheiden omille voimavaroille tilaa toimia vuorovaikutuksen virkistämiseksi. Ohjaajan rooli oli toisaalta vetää ryhmää ja toisaalta antaa osallistujille mahdollisimman paljon itsenäisyyttä tekemiseen. Tämä kahtiajakautunut rooli oli ohjaustilanteessa mielenkiintoinen, ja se pakotti jatkuvasti arvioimaan omaa roolia ja käyttäytymistä kurssin aikana. Ohjauskokemuksena tämä oli hyvin opettava.

Kun vertaan opinnäytetyön tekemisestä saamaani ammatillista kasvua Diakonia-ammattikorkeakoulun (i.a.) kirkon nuorisotyöohjaajan kompetensseihin, nousee tärkeänä esille seurakunnan kanssa tehdyn yhteistyön merkitys. Hengellinen työympäristö ei ollut minulle ennestään tuntematon, mutta opinnäytetyön tekeminen antoi uuden kokemuksen tässä ympäristössä toimimisesta. Vaikka työni kohderyhmänä eivät olleet nuoret, ei ole mitään estettä sille, ettenkö saamalla kokemuksella voisi järjestää puutyö-kursseja myös osaksi seurakunnan nuorisotyötä.

LÄHTEET

- Alasalmi, Päivi 2011. Loistava yksinhuoltajuus. Juva: Gummerus Kustannus Oy.
- Babtisti i.a. Osallisuus seurakunnassa. Viitattu 21.4.2018. <http://www.baptisti.fi/opetus-kirjoitukset/osallisuus-seurakunnassa.html>
- Böckerman, Heidi 2018. Osallistava ohjaaminen - Minä ohjaajana, ohjaaminen ja yksilön kasvu. Luentomateriaali Sosku ja ViVa-hankkeen ohjauksellisia taitoja vahvistavasta koulutuksesta 27.3.2018. Vantaan kaupunki.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. 5., uudistettu laitos. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C Katsauksia ja aineistoja 17. Tampere: Juvenes Print.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit. Viitattu 20.4.2018. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisotyö/>
- Heinonen, Hanna 2016. Osallistaminen for dummies – mitä jokaisen tulisi tietää. Fountain Park. Viitattu 29.3.2018. <https://www.fountainpark.fi/osallistaminen-for-dummies/>
- Helsingin seurakunnat 2017. Vapaaehtoiset valloittivat Viikin kirkon. Viitattu 25.3.2018. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/uutiset/RyqUTwQuD>
- Helsingin seurakuntayhtymä 2018. Jäsentietojen vuositilasto 2017.
- Kangas, Olli; Ritakallio, Veli-Matti 2008. Köyhyden mittaustavat, sosiaaliturvan riittävyys ja köyhyden yleisyys Suomessa. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 61. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Haikala, Topias 2015. Viikin kirkolla kokoonnutaan sopalle. Kirkko ja kaupunki. Viitattu 20.4.2018. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/viikin-kirkolla-kokoonnutaan-sopal-1>
- Kela 2017. Kela ja Kuntaliitto tiedottavat: Perustoimeentulotukea voi saada tarpeellisiin lääkkeisiin – ohjeistusta on täsmennetty. Viitattu 21.4.2018.

<http://www.kela.fi/-/kela-ja-kuntaliitto-tiedottavat-perustoimeentulotukea-voi-saada-tarpeellisiin-laakkeisiin-ohjeistusta-on-tasmennetty>

Laki toimeentulotuesta 1997/1412. 30.12.1997. Viitattu 9.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

Malmin seurakunta i.a. Viitattu 25.3.2018. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/malminseurakunta.html.stx>

Nätkin, Ritva (toim.), Vuori, Jaana 2007. Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino.

Ohisalo Maria 2013. Ruoka-apua hyvinvointivaltiossa 2010-luvulla. Diakonia 5/13, 50–51.

Pöllänen, Sinikka i.a.a. Käsiyö ja psyykinen hyvinvointikäsiyön tutkimuskentässä. AMK-lehti. Viitattu 21.3.2018 https://arkisto.uasjournal.fi/uasjournal_2012-1/1363-2825-1-CE.pdf

Pöllänen, Sinikka i.a.b. Käsiyötiede – tutkimusmatkalla käsin tekemisen hyvinvointikokemuksiin. Viitattu 20.3.2018. <http://www.craftmuseum.fi/projektit/kasityoelamassa/8-nakokulmaa-kasityohon/kasityotiede-tutkimusmatkalla-kasin-tekemisen-hyvinvointikokemuksiin/>

Rytkönen, Timo; Rönkkö, Leena 2010. Monisäikeinen perhetyö. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy

Saastamoinen & Sironen 2014. Köyhyys – Syitä ja seurauksia. Helsinki: Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin.

Sakasti i.a. Taloudellisen avustamiset periaatteet. Viitattu 21.4.2018. <http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content19F928>

Salminen, Esa 2015. FT: Absoluuttisen köyhyyden raja nousee 1,9 dollariin. Keva, kehitysyhteistyön kattojärjestö. Viitattu 31.5.2017. <https://www.kepa.fi/uutiset-media/uutiset/ft-absoluuttisen-koyhyiden-rajaa-nousee-19-dollariin>

Salomaa, Tiina 2014. Lapsiperheiden köyhyys. Köyhyyskirjoituskilpailuun osallistuneiden vanhempien kertomuksia pienituloisuudesta. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö i.a. Toimeentulotuki. Viitattu 21.4.2018. <http://stm.fi/toimeentulotuki>

Suomen perustuslaki 1999/731. 11.6.1999. Viitattu 2.6.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

- Taipale, Tanja 2005. Osallistavat menetelmät. Tuki- ja virikeaineisto. Kansan sivistystyön liitto ry.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Lapset ja perheet. Viitattu 5.3.2018.
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>
- Tilastokeskus i.a.a. Pienituloisuus. Viitattu 12.6.2017. <http://www.stat.fi/meta/kas/pienituloisuus.html>
- Tilastokeskus i.a.b. Kotitalouden elinvaihe ja pienituloisuus. Viitattu 12.6.2017.
http://www.stat.fi/til/tjt/2015/01/tjt_2015_01_2017-03-03_kat_003_fi.html
- Tilastokeskus i.a.c. Käsitteet. Perhe. Viitattu 12.6.2017.
<http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Tilastokeskus 2016. Pienituloisten määrä 615 000 vuonna 2015. Viitattu 22.5.2017.
http://www.stat.fi/til/tjt/2015/01/tjt_2015_01_2016-12-21_tie_001_fi.html
- Tolonen, Laura 2016. Miksi käsitöistä tulee hyvä mieli? Tutkimustietoa kaivattaisiin lisää. Viitattu 21.3.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-9270904>
- Vuori, Anne 2012. Vähävaraisten lapsiperheiden hyvä vointi ja sen tukeminen. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja.

LIITE 1: KURSSIN ARVIOINTIKYSYMYKSET OSALLISTUJILLE

Kysymykset aikuisille:

Yleisarviosi kurssista:

Erittäin hyvä!	X X X	Vaatii paljon kehittämistä
----------------	-------	----------------------------

Miten virkistäväksi/väsyttäväksi koit viikonloppukurssin?

Kurssi oli virkistävä ja voimia antava tapahtuma arjen keskellä	X X X	Kurssi oli väsyttävä ja se vei minulta paljon voimia
---	----------	--

Oletteko aiemmin tehneet lapsen kanssa yhteisiä käsityöprojekteja?

Yhteiset käsityöprojektit ovat meille arkipäivää	X X X	Emme ole aiemmin tehneet minikäänlaisia käsityöitä yhdessä
--	-------	--

Opitko lapsesta jotakin uutta kurssin aikana?

Huomasin lapsessa paljon sellaisia asioita, joita en ole aiemmin huomannut	X X X	En huomannut lapsessa mitään, mitä en olisi huomannut jo aiemmin
--	-------	--

Miten koit kurssin vaikuttavan sinun ja lapsen väliseen suhteeseen?

Erittäin positiivisesti	X X X	Erittäin negatiivisesti
-------------------------	-------	-------------------------

Miten kurssin aikainen yhteistyö lapsen kanssa mielestäsi onnistui?

Yhteistyömme sujui tavallista paremmin	X X X	Oli tavallista haastavampaa löytää yhteinen sävel
--	-------	---

Olitko tyytyväinen ohjaajien tapaan vetää kurssia?

Erittäin tyytyväinen	X X	Ohjausmenetelmissä on paljon kehitettävää
----------------------	--------	---

Luuletko, että rakentamanne peli tulee aktiiviseen käyttöön kurssin jälkeen?

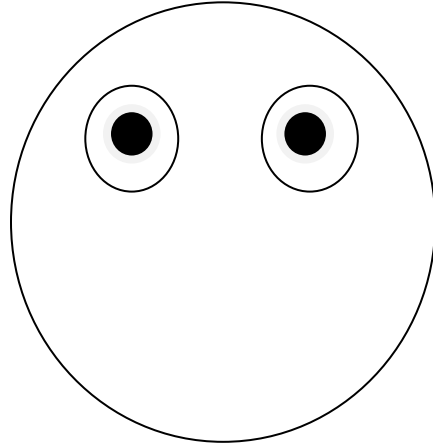
Varmasti tulee	X X X	Tuskin tulee
----------------	-------	--------------

Voisitko ajatella tulevasi samantapaiselle puutyökurssille uudestaan?

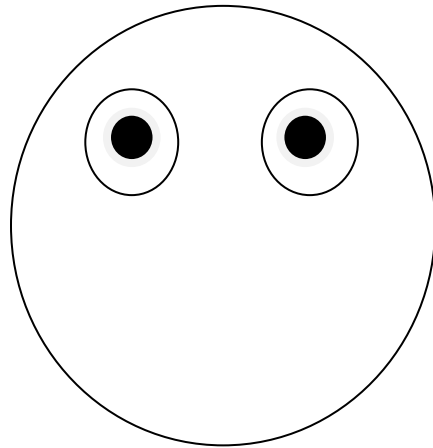
Ehdottomasti!	X X	Tällaiset kurssit eivät ole minua varten
---------------	--------	--

Kysymykset lapsille:

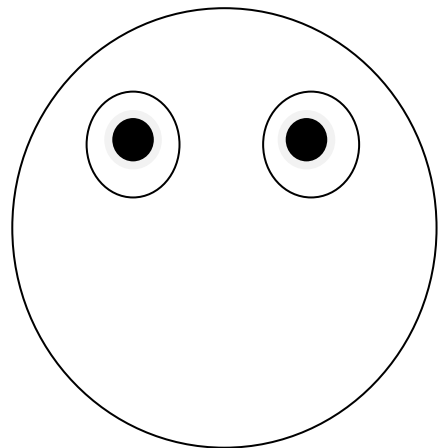
Oliko mukavaa olla
puutyökurssilla?

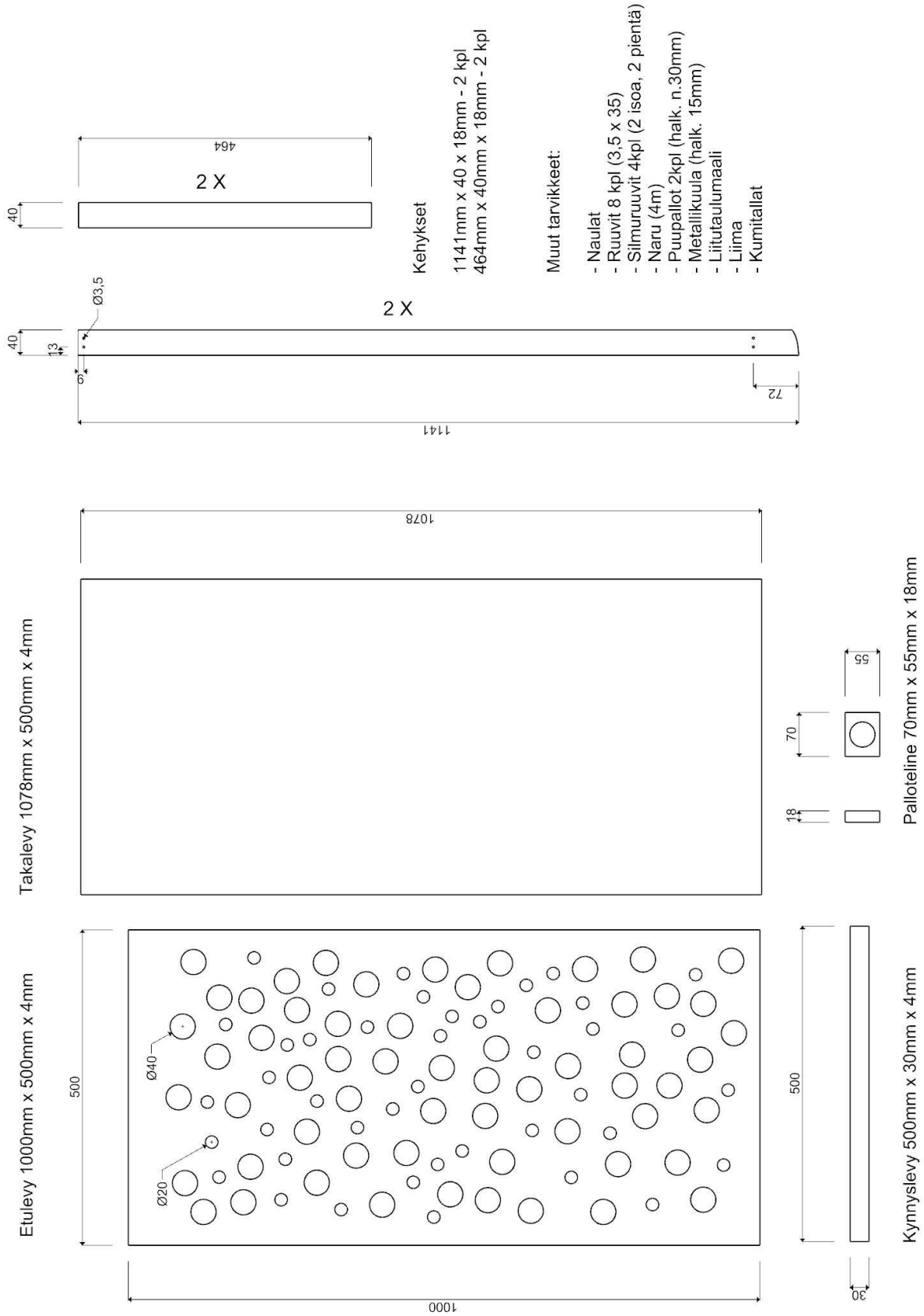
Mitä pidät
rakentamastanne pelistä?

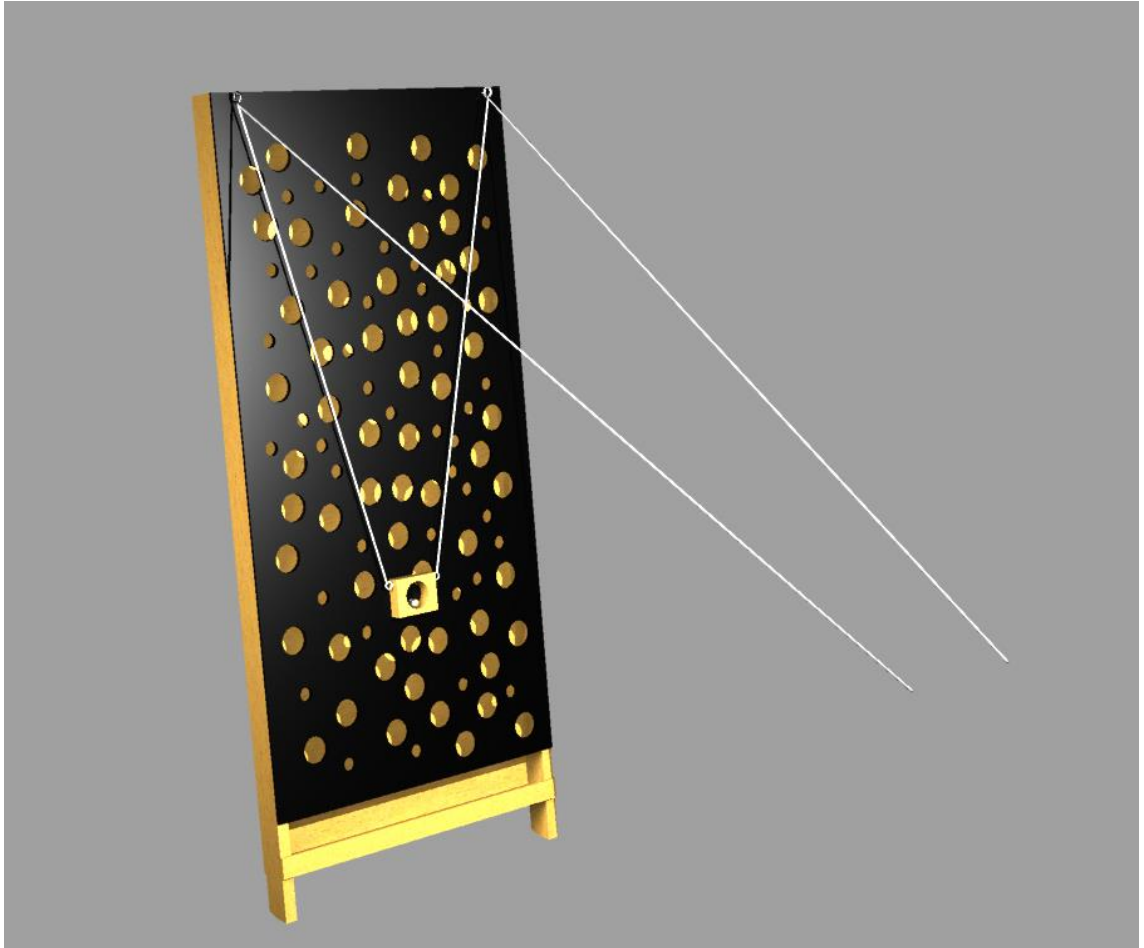
Oliko mukavaa rakentaa
peiliä yhdessä aikuisen kanssa?

LIITE 2: BOULE QUI MONTE -PELIN TEKNISET PIIRUSTUKSET

LIITE 3: PELIN RENDEROITU SUUNNITELMA

LIITE 4: PUUTYÖKURSSIN MAINOS

Tervetuloa aikuinen – lapsi -puutyökurssille!

Pihlajamäen seurakunta järjestää 6 – 10 -vuotiaalle lapselle ja lapsen läheiselle aikuiselle suunnatun Boule qui monte -pelin rakennuskurssin. Kurssin aikana lapsi ja aikuinen valmistavat pelin yhdessä. Työvaiheet ovat yksinkertaisia ja ohjattuja, joten aiempaa kokemusta puutöistä ei vaadita. Into ja halu yhteiseen työskentelyyn riittävät!

Kurssi koostuu kahdesta päivästä: **lauantai 30.9. klo 10 – 15** ja **torstai 5.10. klo 17 – 19**. Lauantaipäivään sisältyy lounas ja kahvit. Torstaina pelien valmistuttua paistamme vielä yhdessä makkaraa takan äärellä seurakunnan tiloissa.

Kurssi on maksuton. Seurakunta vakuuttaa kurssille osallistuvat lapset, mutta ei vakuuta aikuisia.

Lisätietoja kurssista:
Tuukka Haapanen
p. -----

LIITE 5: KURSSIPÄIVIEN OHJELMA

Lauantai:

10.00 Esittäytymiset ja ohjelman läpikäynti

10.30-12.00 Töitä (1h 30min)

12.00 Lounas

12.30-13.45 Töitä (1h 15min)

13.45 Kahvitauko

14.00-15.00 Töitä (1h)

15.00 Palautekysely, päivä päättyy

Torstai:

17.00 Hartaus

17.15 Makkaranpaistoa, pelien pelaamista

19.00 Pelit mukaan ja kotiin